

اشاره

فعالیت‌های هنری شامل شعر، قصه، موسیقی، نقاشی، رنگ آمیزی، اریگامی، کلاژ، چاپ، دوخت و... است که غالباً با میل و رغبت کودکان همراه است و با شور و اشتیاق انجام می‌گیرد. تأثیر این فعالیت‌ها در شکل‌گیری شخصیت کودکان سنین پیش دبستان پدیده‌ای تأمل برانگیز است که در این مقاله به بررسی ابعادی از آن پرداخته می‌شود.

افکار و تمایلات

هنر آیینۀ تمام‌نمای علائق، افکار و ایده‌های درونی کودکان است. آنان با نقاشی، رنگ‌آمیزی و ساخت کارهای هنری دستی و... به صورت ارتجالی علائق، نیازها و تفکرات درونی خود را به نمایش می‌گذارند. رگه‌هایی از مسائل درونی کودکان را می‌توان در آثار هنری آن‌ها ردیابی کرد، که در رفتارهای عادی کودکان نمود ظاهری و آشکار ندارند. از آن‌جا که بیان مسائل درونی، افکار و تمایلات از طریق فعالیت‌های هنری به صورت نمادین، غیرمستقیم و ناخودآگاه صورت می‌گیرد، روان‌شناسان، مشاوران و حتی مربیان می‌توانند از این فعالیت‌ها هم‌چون دروازه‌ای برای ورود به دنیای درونی کودکان استفاده کنند و در جهت شناخت کودک، گسترش دانش و آگاهی خود و هم‌چنین انجام مداخلات لازم (در موارد خاص) بهره‌گیرند. از طرف دیگر گفته می‌شود که کودکان برای شکل‌گیری پایه‌های عاطفی و اجتماعی شخصیت خود به بیان علاقه، افکار و تمایلات خود نیازمندند. فعالیت‌های هنری در

● پرداختن به فعالیت‌های هنری در کاربرد و تقویت حواس از جمله بینایی، لامسه و شنوایی مؤثر است

پاسخ به حس کنجکاوی و بروز

خلاقیت

کودکان پیش‌دبستان در سنین حساسی قرار دارند که کنجکاوی از ویژگی‌های شاخص آن است. آن‌ها دوست دارند تمام اشیاء و مواد اطراف خود را بشناسند، لمس کنند، درباره آن‌ها سوال کنند و با آن‌ها بازی کنند. کودکان در این سنین فیلسوفانه نگاه می‌کنند، لمس می‌کنند و مانند دانشمندان سؤال مطرح می‌کنند و به دنبال پاسخ و شناخت جهان هستند. انجام فعالیت‌های هنری ضمن ارضاء حس کنجکاوی کودکان، ایجاد و تقویت تمرکز را به دنبال دارد. غالباً کودکان قادر به حفظ تمرکز بر موضوعی خاص به مدت طولانی نیستند و مدام به مصداق ضرب‌المثل «پریدن از این شاخه به آن شاخه» عمل می‌کنند، کودکان در حین انجام دادن یک فعالیت، فعالیت دیگری را آغاز می‌کنند و این کار سلسله‌وار ادامه می‌یابد. آن‌ها کم‌تر فعالیتی را به سرانجام می‌رسانند. اما از میان فعالیت‌های متنوعی که انجام می‌دهند، روی فعالیت‌های هنری تمرکز بیش‌تری نشان می‌دهند و وقت نسبتاً طولانی‌تری را صرف آن‌ها می‌کنند. افزایش قدرت تمرکز بر محور حس کنجکاوی و علاقه کودک مقدمه‌ای برای یادگیری‌های کلاسیک و مدرسه‌ای است. چرا که یادگیری مفاهیم درسی علوم، ریاضی و به‌ویژه زبان‌آموزی در پایه اول و پایه‌های بالاتر مستلزم تمرکز حواس کودک پیرامون موضوعی واحد حداقل به میزان بیست تا چهل و پنج دقیقه در هر ساعت است. هم‌چنین، کاربرد رنگ، ابزار، کاغذ و... در فعالیت‌هایی از قبیل انواع بازی، شعر، قصه،

کلاس‌های پیش‌دبستان این فرصت را فراهم می‌سازد تا عواطف و تفکرات خود را به مربی، پدر و مادر و اطرافیان و حتی دوستان خود ابراز کنند.

ارتباط با محیط

کودکان به واسطه حواس با دنیای بیرون ارتباط برقرار می‌کنند. پرداختن به فعالیت‌های هنری در کاربرد و تقویت این حواس از جمله بینایی، لامسه و شنوایی مؤثر است. تقویت بینایی و لامسه مستلزم رشد عضلات چشم، دست و هماهنگی میان این دو است. چشم کودک با مشاهده و استفاده از رنگ‌ها در حین نقاشی و رنگ‌آمیزی به مرور حساس‌تر می‌شود و شناخت آن‌ها از رنگ‌ها و ترکیبات آن شکل می‌گیرد. عضلات دست کودکان در فعالیت‌هایی مانند به دست گرفتن مداد، کاربرد قیچی، کاغذ، چسب و فعالیت‌های دست‌ورزی مانند رنگ کردن، بریدن، دوختن، چسباندن و تا کردن و... رشد می‌کند و هماهنگی میان عضلات کوچک و بزرگ دست، بازو، چشم و سر تقویت می‌شود. در واقع، پرداختن به فعالیت‌های هنری مقدمه‌ای برای زبان‌آموزی و آشنایی کودکان با مفاهیم علمی است. به عبارت دیگر، ایجاد مهارت‌های اساسی و پیش‌نیازهای ضروری برای آموزش در دوره ابتدایی از راه همین فعالیت‌ها کسب می‌شود.

کلیدواژه‌ها: فعالیت‌های هنری، خلاقیت، اعتماد به نفس، یادگیری.

حمیدرضا محمدبیگی

کارشناس ارشد آموزش پیش‌دبستانی

آشنایی با فعالیت‌های هنری لازمه کار کودک و مربی است

ریاضیات، علوم، زبان آموزی و مفاهیم فردی و اجتماعی مبتنی بر ارزش‌های انسانی و اسلامی پرداخت.

با توجه به اهمیت و ضرورت پرداختن به فعالیت‌های هنری در دوره پیش دبستان، که به برخی از ابعاد آن اشاره شد، لزوم آگاهی و تسلط مربیان دوره پیش دبستانی نسبت به این فعالیت‌ها و روش‌های آموزش و به‌کارگیری آن در کلاس، بیش از پیش نمایان می‌شود. اگر مربی روحیه هنری داشته باشد؛ خلاقانه با رنگ، کاغذ و قیچی کار کند؛ ایده‌های متنوعی در ذهن داشته باشد و اصول کار با رنگ، نقاشی، کلاژ، اریگامی و... را بداند، قطعاً فرصت‌های متنوعی برای آموزش و یادگیری مؤثر و موفقیت در کلاس فراهم خواهد ساخت.

منبع

۱. شعبانی و صادقیان. فعالیت‌های یاددهی و یادگیری: تهران، نشر توکا، ۱۳۸۵
۲. محمدیگی، حمیدرضا. «بررسی وضعیت موجود و طراحی وضعیت مطلوب به منظور ارائه الگوی آموزشی در دوره پیش دبستان»، (پایان‌نامه کارشناسی ارشد) دانشگاه علامه طباطبایی، تهران: ۱۳۸۵

توجه به فعالیت‌های هنری کودک و تحسین و تشویق آنان، از تولیدات آن‌ها در کلاس و مدرسه نمایشگاه کوچکی برگزار کنند و برخی از تولیدات کودکان را در جهت آگاهی اولیا از توانمندی کودک خردسال خویش، به خانه بفرستند

شناخت و تعمیق مفاهیم آموزشی

فعالیت‌های هنری که در بازی انجام می‌گیرد، بهترین و شیرین‌ترین زبان یادگیری در میان کودکان پیش دبستانی است. چون کودکان با علاقه و انگیزه فراوان به کارهای هنری می‌پردازند و در حین همین فعالیت‌های تفریحی است که با مفاهیم آموزشی از قبیل شناخت رنگ، حجم، جرم، اندازه و شکل و... آشنا می‌شوند. البته والدین و مربیان می‌دانند که بیان مستقیم و آموزش کلاسیک مفاهیمی مانند مفاهیم فوق در دوره پیش دبستانی بازدهی لازم را نخواهد داشت و بهتر است به شکلی غیرمستقیم و از طریق بازی و فعالیت‌های هنری به آموزش مفاهیمی از قبیل

نقاشی، موسیقی، نمایش خلاق و... در تحریک خلاقیت در کودکان مؤثر است. این ابزارها و فعالیت‌ها به طور طبیعی و ذاتی کودکان را به سمت ایجاد طرحی جدید، بارز و متناسب سوق می‌دهند. به عبارت دیگر، کودکان هنگام کار و فعالیت‌های هنری کشف می‌کنند که از هنر به صورت غیرمتداول و غیر کلیشه‌ای و خلاقانه نیز می‌توان بهره برد. چرا که هنر ذاتاً با خلاقیت اجین و درهم آمیخته است.

افزایش اعتماد به نفس

زمانی که مربی، همسالان و والدین نسبت به تولیدات دستی و هنری کودکان واکنش مثبت نشان می‌دهند، حس اعتماد به نفس کودک پرورش می‌یابد. کودک به توانایی‌های خود پی می‌برد و در جهت رشد و توسعه آن عمل می‌کند و با اعتماد به نفس بیش‌تری به کارهای بعدی خواهد پرداخت. بنابراین توجه مربیان و اولیا به فعالیت‌های کودکان و تحسین آنان تأثیر بسیاری در افزایش اعتماد به نفس آنان دارد. لازم است مربیان ضمن

